

Ik spreek hier als bestuurslid van de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs. Als vereniging vertegenwoordigen wij ongeveer 1.700 gezinnen in Nederland die thuisonderwijs geven, gegeven hebben of willen gaan geven. Voor de meeste leden gebeurt dat omdat zij zich op een vrijstelling op grond van richtingsbezwaar beroepen. Mijn beeld van onze leden is dat zij zich vol overtuiging, met veel energie en met veel offers inzetten om het beste onderwijs voor hun kinderen te realiseren, juist omdat er voor deze minderheid geen passende school aanwezig is waarvan de richting verenigbaar is met hun diepgewortelde levensbeschouwelijke overtuiging die verweven zit in onderwijs en opvoeding.

In Nederland kennen we nog altijd geen leerrecht op zichzelf. Het recht van kinderen op onderwijs wordt ingevuld door de schoolplicht. De afgelopen 125 jaar heeft de wetgever erkend dat schoolplicht in uitzonderlijke gevallen niet passend is, bijvoorbeeld vanwege een botsing in de overtuiging van ouders en de mogelijke overtuigingen van scholen. De vrijstelling is hierin een uiting van onderwijsvrijheid voor de ouders. Voor kinderen die buiten school onderwijs krijgen, ontbreekt echter een helder wettelijk kader waarin zowel hun onderwijs als hun rechten aantoonbaar worden geborgd.

De overheid is verschillende malen op deze onvolmaaktheid in de wetgeving gewezen, zowel op nationaal niveau, door bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie en de Kinderombudsman, als op internationaal niveau. Sinds het jaar 2000 herhaalt het kabinet ook steeds dat ze iets gaan doen met de vrijstelling, maar tot op heden is dat niet gebeurd.

De Hoge Raad haalt in haar uitspraak van 21 april dezelfde kinderrechten aan. De afgelopen jaren hebben we al eerder gezien dat, omdat de overheid niet acteert, de Hoge Raad de voorwaarden voor de vrijstelling steeds nauwer en nauwer interpreteert, met het recht van het kind op onderwijs in het achterhoofd. Dat wil niet zeggen dat het kind geen onderwijs krijgt, maar vanuit juridisch perspectief is dit recht niet geborgd.

De uitspraak van de Hoge Raad heeft de ruimte voor een beroep op de vrijstelling ingrijpend beperkt. Over de precieze reikwijdte daarvan bestaat in de praktijk veel onzekerheid. Juist die onzekerheid raakt gezinnen die hun leven en onderwijs jarenlang op basis van de bestaande wettelijke regeling hebben ingericht. Het fundamentele probleem is dat de wetgever al lange tijd weet dat de huidige regeling geen toereikende waarborg biedt voor het recht van het kind op onderwijs, maar nog steeds thuisonderwijs niet heeft opgenomen in de wet. Ouders hebben recht op vrijheid van opvoeding en kinderen op onderwijs. Die twee kunnen prima samengaan door thuisonderwijs in de wet op te nemen, zoals in veel Europese landen.

Het afschaffen van de vrijstelling, door de rechter of door de wetgever, zou juridisch gezien misschien een oplossing lijken te bieden, maar praktisch veroorzaakt dit enkel grotere problemen. In een peiling waarin wij aan onze leden vroegen welke overwegingen ze hadden als de vrijstelling zou verdwijnen en waar ruim 400 gezinnen op gereageerd hebben, gaf minder dan 3% aan dat een reguliere school uiteindelijk dan toch een mogelijkheid zou zijn. Thuisonderwijs zou de illegaliteit in gedrukt worden. Twee op de drie overweegt te emigreren, de helft overweegt strafrechtelijke vervolging voor lief te

nemen. Als er geen uitvoerbaar en passend wettelijk alternatief komt, bestaat het risico dat gezinnen zich uitschrijven bij de gemeente, uit beeld raken of in langdurige juridische procedures en strafrechtelijke trajecten terechtkomen. Dat is voor niemand een wenselijke uitkomst, zeker niet voor kinderen.

Een kind heeft absoluut recht op onderwijs. Daarom pleiten wij als vereniging ook al jaren voor de erkenning van thuisonderwijs in de wet. Een kind heeft ook andere rechten: bijvoorbeeld op zekerheid en een betrouwbare overheid. Onze leden ervaren dat dit nu wordt geschonden. Onze ouders en kinderen liggen hier wakker van. Het leven van deze ouders en kinderen is ingericht op de keuze van thuisonderwijs. Ze hebben eigen gewoontes, leren voor elk vak op een eigen niveau, hebben eigen materialen. Soms is het onderwijs dat levensbeschouwelijk niet passend is ook praktisch helemaal niet passend, bijvoorbeeld bij hoogbegaafdheid, specifieke behoeftes, of omdat er op een andere manier is toegewerkt naar een startkwalificatie. Er zijn kinderen die bezig zijn met staatsexamens of die deels behaald hebben en te horen krijgen 'je moet naar school'. Het leven van ouders en kinderen wordt ondersteboven gegooid en een recht dat voorheen bestond wordt ingetrokken, op basis van een enkele juridische uitspraak.

De staatssecretaris heeft opnieuw aangegeven bezig te zijn met wetgeving rondom de vrijstelling. De Tweede Kamer moet zich hierover nog uitspreken. Ik wil u vragen om erkenning voor deze groep en geen stappen te nemen die als gevolg hebben dat ouders die handelen vanuit een zuiver geweten strafrechtelijk vervolgd zullen worden, zeker nu dit onderwerp op nationaal niveau behandeld wordt. Wij vragen om zorgvuldigheid, menselijke maat en erkenning van de situatie waarin deze gezinnen terecht zijn gekomen. En wij vragen u om richting de overheid uit te spreken dat een duurzame oplossing niet ligt in het uitsluitend handhaven van schoolplicht, maar in een wettelijk kader waarin thuisonderwijs wordt erkend en getoetst, zodat het recht van deze kinderen op onderwijs daadwerkelijk is geborgd.